

Prijatelji Centra Aletti

Če želite naslednje številke lista Prijatelji Centra Aletti prejemati po elektronski pošti, nam, prosimo, pošljite svoj naslov.

• ŠT. 13 • VELIKA NOČ 2010 •

Prehod od trpljenja k vstajenju, od trpečega in mučenega telesa k poveličanemu telesu izpričujejo rane. Rane, ki so bile vklesane v Kristusovo telo med trpljenjem, so prav tiste rane, s katerimi se nam daje prepoznati vstali Gospod. Kristus sam jih pokaže, ko želi učence prepričati, da je res on. Ikonografija nas uči, da se krvava rana spremeni v rano luči: od rdeče barve pride do zlata. Vedno pa znamenje rane ostane tako, da je očitno prepoznavno.

Lani, ko smo delali podobe svetega Frančiška in svetega Patra Pija, ki sta oba prejela stigme, sem globlje razumel, kako zelo so stigme povezane s kristjansko identiteto. V krstni kopeli smo mi vsi umrli podobne smrti kakor Gospod. Naša identiteta je utemeljena na Kristusovi smrti, živimo pa jo v napetosti pričakovanja, da se dokončno razodene življenje njegovega poveličanega Telesa. V krstnem studencu smo torej zaznamovani z ranami Kristusovega telesa, v katerem smo bili tudi mi križani.

Nekaterim svetnikom Sveti Duh nakloni dar vidnih ran, s katerimi kristjane utrjuje v veri, da so prejeli Kristusovo življenje in da se to življenje uresničuje na Kristusov način, se pravi v ljubezni, ki je dopolnjena v velikonočnem tridnevju. Kdor ljubi, čuti stigme, čuti rane. Včasih so te rane še posebej boleče. Tedaj se lahko zgodi, da se v srcu porodijo dvomi, ali je pot ljubezni res prava pot, ali ni morda pretirano težka, nemogoča ... Predvsem pa se lahko prebudijo dvomi, ali bo končni izid poti res vstajenje. Tudi Kristus je bil pribit, postal je povsem nemočen in pokriva ga rdeč plašč, prepojen s krvjo vsega človeškega zla. Kristus ne govori več, njegova beseda se je zgostila v njegovem mučenem telesu in rdeči plašč je postal plašč Božje slave.

Dragi prijatelji in dobrotniki, v teh dneh prosimo, da bi vam Sveti Duh, ki bo zapečatil velikonočni čas, že danes, v tej veliki noči dal videti vaše rane v zlati luči Kristusovih ran. Samo v njegovi ljubezni lahko tudi naša ljubezen zlo, ki smo ga storili ali utrpeli, spreminja v dobro.

V Gospodu,

in ekipa Centra Aletti

“Oče, reci mi besedo”

Laudatio za kardinala Tomáša Špidlíka na akademskem slavju na Papeškem vzhodnem inštitutu v Rimu, 26. februarja letos.

Oče, reci mi besedo! S to prošnjo so se na krščanskem vzhodu začetniki v duhovnem življenju obračali na “starca”. Beseda (*logion/politeia*), ki so jo želeli sprejeti z njegovih ustnic, ni bila samo informacija, ki naj bi potešila njihovo radovednost, ampak beseda, ki je rodila življenje v Duhu. Zato še danes novinci v starcu vidijo svojega duhovnega očeta.

Ali lahko takšno očetovstvo, ki pomeni polnost odnosa, najde svoje mesto v znanstvenem inštitutu, kakršen je naš? Zdi se, da ne! In vendar so prav Nemci, ki so znani po svoji intelektualni ostrosti, skovali ustrezen, a neprevedljiv izraz za takšen odnos – *Doktorvater* –, ki nakazuje, da naj bi bil odnos med profesorjem oz. mentorjem in študentom kot odnos med očetom in sinom. Z drugimi besedami: doktor lahko postaneš samo preko nekak-

šnega “očetovstva”. Kardinal Špidlík je bil v svojih več kot tridesetih letih poučevanja zelo rodoviten *Doktorvater*, o čemer pričujejo ne le številne diplome, magistriji in doktorati, ki jim je bil mentor, temveč predvsem nastanek prave pravcate šole teološke misli. Ta šola združuje njegove učence, ki delujejo na različnih področjih znanosti, pa tudi na področju umetnosti in celo v politiki.

Kakšne so značilnosti te šole? Zdi se precej težko opisati njene poteze, glede na to, da pater Špidlík postopa podobno kot puščavski očetje: ko so morali odgovoriti na neko vprašanje, niso izražali svojih osebnih mnenj, ampak so uporabili avtoriteto Svetega pisma in navajali ali na novo razložili besede predhodnih očetov. A prav zaradi tega so postali zanesljiv glas izročila, poosebljen in aktualiziran glas.

Tako se tudi knjige Tomáša Špidlíka na prvi pogled zdijo zgolj zbirka citatov drugih avtorjev, med katerimi zaman iščemo pisateljevo lastno mnenje. To ne velja le za knjige kot so *Duhovnost krščanskega vzhoda*¹, kjer je takšna metoda skorajda nujna, glede na to, da gre za sistematični priročnik. Isto lahko rečemo tudi o *Ruski ideji*², ki je Špidlíkovo značilno in morda njemu najljubše delo. In vendar bolj pozoren pogled ne more mimo dejstva, da v tej knjigi ni nobenega naključja in da tu vsaka

stvar, bolj kot v kateri koli drugi knjigi, razodeva intelektualni in duhovni značaj avtorja. Verjamemo torej, da lahko na podlagi te knjige odkrijemo značilnosti Špidlíkove misli, čeprav na zelo okrnjen način, v slogu kratkih utrinkov.

1. Prvenstvo življenja

Prvenstvo življenja ni isto kot trditi: *primum est vivere, deinde philosophari*. Medtem ko ta latinski rek dobrodušno ugotavlja, da je potrebno najprej zadovoljiti osnovne potrebe snovnega življenja in se šele potem posvetiti razkošju filozofske lenobe, Špidlík s trditvijo o prvenstvu življenja opozarja na dejstvo, da življenje tako ali drugače vedno prevlada nad miselnimi konstrukcijami, ki so morda brezhibno logične in moralno pravilne, vendar so abstraktne in zato mrtvorojene. Ideje in umovanja niso pred življenjem, ampak življenje samo razodeva svoja notranja, bistvena umovanja tistemu, ki ga zna zreti.

Zmožnost zrenja pa je dana samo tistemu, ki v polnosti živi, še več, ki se ukloni življenju, ki silovito priteka iz naročja Boga Očeta, čeprav pogosto v obliki križa. Praksa je pred teorijo, so govorili vzhodni cerkveni očetje. Napor življenja v pokorščini evangeliju ozdravlja oči srca, da prepoznajo Boga v vsem, celo v lastnem mesu, če ponovimo besede Jobove knjige (prim. Job 19,26). Ne “mislim, torej sem”, ampak “trpim, torej sem”, pravi Berdjajev v svoji reinterpretaciji Descartesa. Bulgakov in Florenski se mu pridružujeta in gresta še dlje: “ljubim, torej sem”³.

2. Prvenstvo osebe

Znano je, da Špidlík rad navaja Pavla Florenskega in njegovo etimološko raziskavo o pojmovanju resnice pri različnih kulturah. Slovanski izraz “istina”, ki izvira iz sanskrskega “asti, asmi” (dihati) in ki ga najdemo tudi v latinskem “est” in nemškem “ist”, razodeva, da je resnica nekaj živega, nekaj, kar diha. Do spoznanja take resnice lahko pridemo le, če smo v živem stiku s predmetom raziskave, ki v teologiji ni mrtva stvar, ampak druga oseba, oseba živega Boga.

Popredmetenje ali objektivacija, ki je za Berdjajeva posledica izvirnega greha, pa ljudi in tudi samega Boga omeji in pretrga vsakršen medoseben odnos. Osebo – ustvarjeno kot edinstveno, neponovljivo in svobodno – požre nujnost narave, ki je postala smrtonosna.

Poživiti stvarstvo zato pomeni poosebiti ga. Če naj odkrijem morje v njegovi prvo-

bitni lepoti, mora najprej postati moje morje, tako kot morje mladega in Špidlíku tako ljubega češkega pesnika Jiříja Wolkerja, ki je po dolgem iskanju slednjič našel morje v očeh mornarjev, ki "gradijo morje in so od morja izgrajeni". Berdjajev je našel še bolj drzne besede: "Ni oseba del veselja, prav obratno, veselje je del, je razsežnost osebe, ki ga opredeljuje".

3. Duhovno življenje kot umetnost

Naša tehnična miselnost se je izoblikovala v stiku z objektivnimi resnicami naravnih znanosti: radi imamo točnost definicij, iskanje vzrokov in zagotovila o delovanju. Takšen svet – razumljiv in razločljiv – ne potrebuje Božje skrivnosti. Teologija, ki ji v primežu hladnega scientizma primanjkuje zraka, sanja o počitku v umetnosti, od katere se je začela ločevati v modernem veku. Kardinal Špidlík blagoslavlja to ločitev, ko duhovno življenje samo imenuje umetnost. Podobno kot umetnik, ki čaka na navdih, da bi lahko ustvaril nekaj, kar še nikoli nihče ni videl, tako človeški um pričakuje dih Svetega Duha, da bi znal misliti o Bogu in govoriti o njem na nov in lep način. To je milost Svetega Duha,

pravi zahodno krščanstvo. Še več, to je sama Oseba Svetega Duha, trdi krščanski Vzhod. Bog je navzoč tam, kjer deluje, še bolj pa, kot poudarja pater Špidlík, tam, kjer mu kdo odgovori. Iz tega se rodi duhovno življenje kot nenehen dialog z Bogom in z ljudmi. Znati o tem govoriti in pisati na razumljiv način je tudi del te duhovne umetnosti, ki jo profesor Špidlík do potankosti obvlada.

Ko prestopi prag akademskega sveta, odpre zaklade vzhodne duhovnosti tudi preprostim ljudem in tistim, ki so oddaljeni od Cerkve. Danes, ko že tudi znanosti stopajo iz svojih slonokoščinih stolpov v iskanju praktičnega dometa, lahko rečemo, da je Špidlík prav zares prehitel svoj čas.

Ne le zato, ker je povečal slavo Papeškega vzhodnega inštituta v svetu, ampak tudi zaradi tega njegovega cerkvenega služenja želimo danes počastiti gospoda kardinala Tomáša Špidlíka, častnega upokojenega profesorja našega inštituta, ob njegovi 90-letnici življenja. A mnogi izmed nas, učenci njegove šole, se bodo raje kot s preveč resnim nazivom "profesor" ali s preveč slovesnim "eminenca" nanj obrnili preprosto s sinovskim "oče".

Kjer se je namreč razum združil s srcem, beseda ne posreduje le znanosti, ampak rojeva življenje.

Hvala, oče!

Richard Čemus, DJ

¹ Tomáš Špidlík, *La spiritualité de l'Orient chrétien, Manuel systématique* (= Orientalia Christiana Analecta 206), Roma 1978; it. prevod: *La spiritualità dell'Oriente cristiano. Manuale sistematico*, Pontificium Institutum Orientale, Ed. Or. Christiana, Roma 1985; Edizioni San Paolo, Cinisello Balsamo (MI) 1995.

² Tomáš Špidlík, *L'idée russe. Une autre vision de l'homme*, Troyes 1994; it. prevod: *L'idea russa. Un'altra visione dell'uomo*, Lipa, Roma 1995; številni prevodi v druge jezike.

³ Nicolas Sakharov, *J'aime donc je suis. Le legs théologique de l'archimandrite Sophrony*, Paris 2005, 91.

⁴ *Idea russa*, 31.

Knjižni kotiček

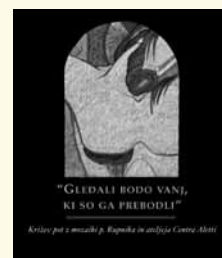
T. Špidlík – M. Rupnik
**UNA CONOSCENZA
INTEGRALE**
La via del simbolo
272 strani, 18 evrov

Božje življenje, ki smo ga prejeli s krstom, nam podeljuje tudi "v Kristusu prenovljeni um". Ne moremo več razmišljati s kategorijami starega človeka. Postati kristjan pomeni torej tudi naučiti se drugačnega načina mišljenja. Življenje, ki smo ga prejeli, je občestveno življenje, kajti v Kristusu se je uresničila edinost vseh stvari, zemeljskih in nebeških, vidnih in nevidnih, tuzemskih in onstranskih. Gre za edinost, ki je mogoča samo, če izvira iz samega temelja, se pravi od Boga, ki nam daje tudi kategorije za umevanje in posredovanje novega življenja. V Kristusu prenovljeni um je torej um, katerega sadu spoznanja ne moremo okušati, če ga odtrgamo od drevesa življenja, ampak le, če je vanj vcepljen. Zato je ta um zmožen v osebnem občestvu objeti tudi snov vesoljstva. Gre za organsko mišljenje, ki zmore upoštevati celoto, ki zmore razbrati smisel vseh stvari, zgodovine, dogodkov s kriterijem občestva, ki ga je na osebni način uresničil Kristus. V tem okviru je torej razumljivo, kako pomembno je, da spoznamo simbolno strukturo sveta, po katerem vidno postane komunikacija nevidnega in odpira vrata v svojo skrivnost.

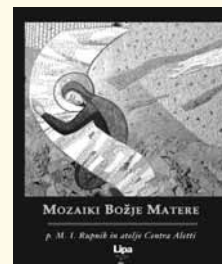
Pri založbi Lipa v Rimu je pravkar izšla nova knjiga dveh avtorjev, ki ju ni potrebno predstavljati. Veseli smo, da je pater Špidlík pri svojih devetdesetih letih še vedno tako ustvarjal in da se pater Rupnik pri vsem delu na raznih stenah vendarle ne more povsem odpovedati svojemu pisateljskemu peresu.

Knjiga "Celostno spoznanje. Pot simbola" je za zdaj na razpolago samo v italijanskem jeziku.

Pri založbi Lipa v Rimu ali pri založbi Ognjišče v Kopru, (tel. 05/61-17-220 ali 05/63-00-101; ognjisce.narocila@ognjisce.si) pa lahko še vedno naročite knjižici, v katerih se mozaične podobe prepletajo z duhovnim besedilom p. Rupnika in z odlomki iz starih krščanskih spisov.

"GLEDALI BODO VANJ,
KI SO GA PREBODLI"
Križev pot
z mozaiki p. Rupnika
in ateljeja
Centra Aletti
32 barvnih strani
5 evrov

MOZAIKI BOŽJE
MATERE
p. M. I. Rupnik
in ateljeja
Centra Aletti
40 barvnih strani
7 evrov

Pogled od blizu

Ta čas je za nas čas pričakovanja. Načrtovali smo ogromno stvari, ki smo jih iz tega ali onega razloga morali preložiti. Toda ta čas je zelo lep, čas velikega miru, čas, v katerem se bolj kot kdaj koli zavedamo, da čas pripada Bogu. Načrtovali smo, delali smo v skladu z načrti, toda na koncu je, kot pravi p. Marko, dovolj že zobobol in vse se spremeni. In v tem času je bilo zobobolov veliko. Mislim pa, da vsakdo izmed nas, tako v ekipi Centra Aletti kot v ekipi ateljeja doživlja, da je blagoslovljen čas, ki ti polzi iz rok, ne da bi uspel narediti to, kar si hotel, mislil in v kar si vložil toliko energije. Kajti tak čas ti da milost, da dihaš skupaj z drugimi in se pogledaš v oči s tistim svetim mirom, ki pride takrat, ko veš, da čisto nič ni odvisno od tebe. Ne, ne mislite, da nič ne delamo, kje pa, vendar včasih tukaj delamo tako, da pozabimo dihati.

Februarja smo vendarle dokončali kapelo v Papeškem irskem kolegiju in smo bolj ali manj pripravljeni, da odpotujemo v San Giovanni Rotondo (ja, spet!) in tam dokončamo delo, potem pa v Španijo.

Tokrat pa bi rada – zgolj zato, da povem nekaj drugačnega – predstavila vse junake, ki delajo v ateljeju, in sicer na podlagi tega, kar je prejšnjo nedeljo pri pridigi povedal p. Špidlík, ko se je spraševal, koga postaviti v pekel, kadar se slika poslednja sodba. Rekel je dobesedno takole: “Mi vsi na nek način umiramo in preko stoletij Kristus podaja roko vsakomur, da bi ga potegnili iz smrti v življenje. Se vsi rešijo? To je Božja skrivnost. Na ikonah je pekel zakrit s tančico, zanesljivo je le, da sta Adam in Eva že na kolenih pri Kristusovem oltarju, ker sta njegova. Če smo Tvoji, nam je vsem odpuščen. Tu se vidi, kako lepo orodje je krščanska pokora. Vse odreši, sposobna je vse rešiti. Konkreten zaključek za vsakdanje življenje? Odpustimo komu, ki je naš, ne tujcu. Odpusti nam, kakor mi odpustimo. Kdor ima veliko prijateljev, odpušča mnogim, kdor nima prijateljev, nima komu odpustiti. V svetu se ljudje delijo na tiste, ki imajo prijatelje, in na tiste, ki jih nimajo. Poslednja sodba pomeni najti ves svet spet v prijateljstvu.”

Po tolikih letih, ko se trudimo delati skupaj, ko spotoma včasih kakšnega izgubimo in kakšnega pridobimo, je vedno bolj očit-

no, da je prijateljstvo Kristusa in v Kristusu tista sila, ki nas drži skupaj, ki nam omogoča, da delamo drug ob drugem v veri, da je to, kar naredimo skupaj, več od tega, kar bi vsak posameznik v svoji veličini mogel napraviti sam. To je resnica, ki potem skrivnostno in čudežno preseva iz snovi, s katero delamo, in ki je sad prizadevanja, da drugega vedno gledamo z isto dobrohotnostjo, s katero nas same gleda Gospod.

Silvano je naš “patriarh”, ki običajno dela v svojem ateljeju v Milanu in ki potem, ko že nekaj časa nikogar ni slišal, pokliče in reče: “Želel sem ti samo povedati, da sem dobro, veš, ne skrbi ...”

Svetozar je tisti, ki ima klešče že vgrajene v roke. Kar potiti se začne, če takrat, ko končuje eno stvar, nima že pripravljene tiste, ki jo bo moral začeti potem. Lea je njegova žena in k sreči dobro razume, kako se temu streže.

Renata ne tuli več, ko se med delom udara. Razumela je, da nas je s tem vsakič na smrt prestrašila, zato zdaj samo še rahlo zavzdihne. To je ljubezen.

Radu se bo sredi najlepšega, ko je začel delati kot za stavo, moral vrniti domov in pričeti s svojim ateljejem v Romuniji. Še dobro, da je za njim prišel Flaviu, da bi se dobro naučil te umetnosti, preden bosta začela delati skupaj. Vendar Radu ne ve, da Flavia morda ne bomo več pustili oditi ...

Eva in Stella sta dve sestri, ki redno delata v ateljeju in ki bi ju gotovo vsi pogrešali, če bi delali kje drugje! Ena z znanstvenofantastičnim pogledom, druga z iskri-

vim nasmehom ... prav krassen par sta! Boštjan prav tako dela tu že vrsto let in še naprej pravi, da bo ostal, dokler bo Bog hotel. No, mi upamo, da bo Bog hotel še dolgo, tudi zato ker poleg mozaika Boštjan, kot pravi Gorenjec, pozna tudi cene v vseh tehničnih trgovinah v Rimu in niti slučajno ne bo nikomur plačal enega samega evra več, kot je potrebno.

Jože je naš “nada te turbe” [nič te ne moti]. Ko pa začne, je kot sveder, ki ne odneha, dokler ne pride do cilja. Tako pri mozaiku kot pri razpravah. Če ga kdo vpraša, odkod je, ponavadi odgovori: “Iz zemlje”.

Teodozij je pravo odkritje. Zelo resno se je posvetil mozaiku. Zdaj je v svojo malo sobico dodal še eno omaro, tako da bo, upajmo, za nekaj časa ostal.

Vsako jutro ob osmih se s svojim kolesom pripelje tudi zvesta sr. Samuelle.

Letos se nam je pridružil Andrea, čisto pravi mladenič, saj ima dvajset let. Že pri prvem delu zunaj, v irskem kolegiju, je razumel, da to ne bo ravno šala, vendar je sam sebe bodril z nenehnimi pripombami o nevarnostih, ki da mu pretijo – da bi namreč kar umrl od lakote, od vročine, od spanca. In sploh še ni videl vsega!

Med umetniki pa je sedaj tudi kitajski duhovnik, simpatični Čiming. Italijanščina mu še ne gre prav dobro, a kaže, da se po nekaj tednih umetniki že malce znajdejo s kitajščino. No, bomo videli, kako se bo končalo.

Šefa poznate, on nima zobobola. Manuela, tajnica, mu ga skušam povzročiti.

UMETNIKI S PATROM ŠPIDLÍKOM V KAPELI PAPEŠKEGA IRSKEGA KOLEGIJA V RIMU

CENTER ALETTI • VIA PAOLINA 25 • 00184 RIM, ITALIJA • TEL.: 0039 06 4824588 • FAKS: 0039 06 485876 • WWW.CENTROALETTI.COM

USTANOVA CENTER ALETTI • C. POD TIČNICO 3 • 1381 RAKEK • TEL.: 031236100 • FUNDACIJA@CENTROALETTI.COM

ŠT. TRANSAKCIJSKEGA RAČUNA: 24400-9004484221. PRI MOREBITNI DONACIJI VEDNO NAPIŠITE SVOJ NASLOV.

POSILANSTVO CENTRA ALETTI LAHKO PODPRETE TUDI Z NAMENITVIJO DELA DOHODNINE: USTANOVA CENTER ALETTI (NAZIV UPRAVIČENCA); 70800758 (DAVČNA ŠTEVILKA)